



Εργασία - Αφιέρωμα: <<Αρχαιολόγοι σε αμυνόμενες πατρίδες>>

Ζεύγος Χρήστου-Σέμνης Καρούζου(Ελλάδα)

Khaled al-Asaad(Συρία)

Lamia al-Gailani Werr(Ιράκ)

Μάθημα:

Κλασική Αρχαιολογία: Ζητήματα νομικής, ηθικής και πολιτικής φύσης

Τμήμα Γλώσσας, Φιλολογίας, Πολιτισμού Παρευξείνιων χωρών

Δημοκρίτειο Πανεπιστήμιο Θράκης

«Βεβαιώνω ότι είμαι συγγραφέας της παρούσας εργασίας και ότι έχω αναφέρει ή παραπέμψει σε αυτή, ρητά και συγκεκριμένα, όλες τις πηγές από τις οποίες έκανα χρήση δεδομένων, ιδεών, προτάσεων ή λέξεων, είτε αυτές μεταφέρονται επακριβώς (στο πρωτότυπο ή μεταφρασμένες) είτε παραφρασμένες. Επίσης, βεβαιώνω ότι αυτή η εργασία προετοιμάστηκε από εμένα προσωπικά ειδικά για την συγκεκριμένη έρευνα ή το συγκεκριμένο μάθημα/σεμινάριο/πρόγραμμα σπουδών»

Πίνακας περιεχομένων

Κατάλογος Εικόνων.....	4
Εισαγωγή.....	5
Χρήστος Καρούζος(1900-1967) και Σέμνη Καρούζου(1897-1994).....	6
Η Ελλάδα του Β παγκοσμίου πολέμου.....	6
Τα δύο πρόσωπα:μόνοι και ως ζεύγος.....	7
Khaled al – Asaad(1932-2015),Συρία.....	9
Η Μεσοποταμία.....	9
Συρία.....	9
Ο αρχαιολόγος.....	10
Lamia al-Gailani Werr(1938-2019),Ιράκ.....	12
Ιράκ.....	12
Η αρχαιολόγος.....	12
Νομικό πλαίσιο.....	15
Επίλογος.....	16
ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΑ.....	17

Κατάλογος Εικόνων

- Εικόνα εξώφυλλου:Αντιπαράθεση του πριν και μετά,τα απομεινάρια του ναού του Μεσοποτάμιου θεού Μπελ,[Πηγή](#)
- Εικόνα 1:Εξώφυλλο της μελέτης << Ζημίες των αρχαιοτήτων εκ του πολέμου και των στρατών κατοχής. >>,Πηγή Ψηφιακή Βιβλιοθήκη Νεοελληνικών Σπουδών **Ανέμη**
- Εικόνα 2:Καρούζου-Παπασπυρίδη Σέμνη,[Πηγή](#)
- Εικόνα 3:Καρούζος Χρήστος ,[Πηγή](#)
- Εικόνα 4:Απόκρυψη του κούρου του Σουνίου στο Εθνικό Αρχαιολογικό Μουσείο,[Πηγή](#)
- Εικόνα 5:Χάρτης της Μεσοποταμίας,[Πηγή](#)
- Εικόνα 6:Khaled al-Asaad,[Πηγή](#)
- Εικόνα 7:Πριν και μετά του ναού του Μεσοποτάμιου θεού Μπελ,[Πηγή](#)
- Εικόνα 8:Ο αρχαίος Ρωμαϊκός ναός της Παλμύρας μετά την ήττα του ISIS,[Πηγή](#)
- Εικόνα 9:Lamia al-Gailani,[Πηγή](#)
- Εικόνα 10:Ο υποδιευθυντής του Εθνικού Μουσείου του Ιράκ,13 Απριλίου 2003, και κατεστραμμένα εκθέματα μετά τη πολυήμερη λεηλασία[Πηγή](#)
- Εικόνα 11:Η κατεστραμμένη χρυσή λύρα της πόλης Ουρ,2.600 ετών,[Πηγή](#)
- Εικόνα 12:Αναδημιουργία της λύρας, η οποία βρίσκεται σήμερα στο Εθνικό Μουσείο του Ιράκ,[Πηγή](#)

Εισαγωγή

Στη παρούσα εργασία παρουσιάζονται περιπτώσεις αρχαιολόγων οι οποίοι έκαναν το καλύτερο δυνατό για την υπεράσπιση της πολιτιστικής κληρονομιάς της χώρας τους σε περίοδο ένοπλων συγκρούσεων και αστάθειας. Θα παρουσιαστούν οι βίοι των αρχαιολόγων σε συνάρτηση κυρίως με τη περίοδο των συγκρούσεων και καταστροφών μαζί με το σχετικό ιστορικό πλαίσιο και στο τέλος της εργασίας σχετικό νομικό πλαίσιο.

Τα πρόσωπα είναι οι αρχαιολόγοι Χρήστος Καρούζος και Σέμνη Παπασπυρίδη – Καρούζου , ο Khaled al-Asaad από τη Συρία και η Lamia al-Gailani Werr από το Ιράκ,² γυναίκες και δύο άνδρες,καλύπτοντας ιστορικά γεγονότα του παρελθόντος αλλά και της σύγχρονης εποχής.

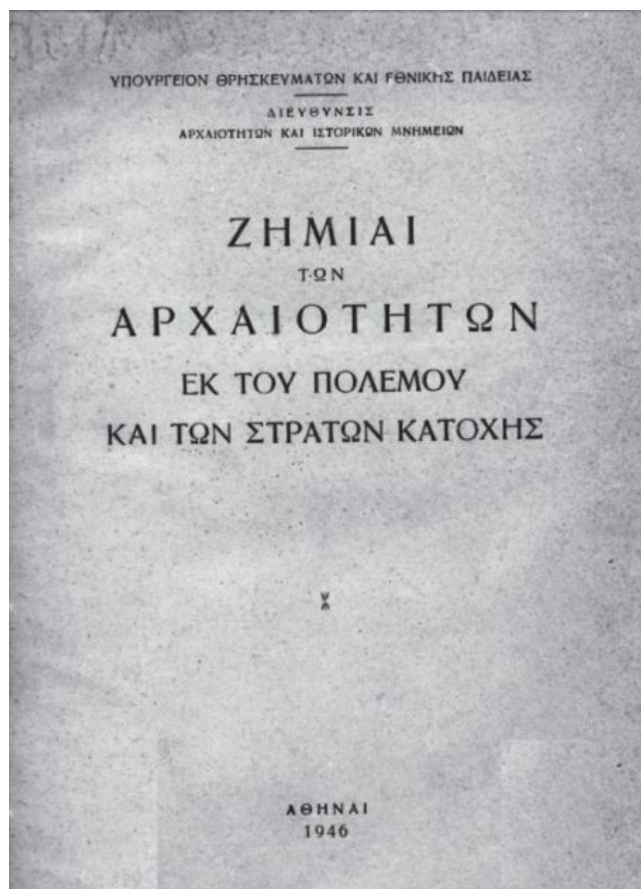
Το αναγκαίο ιστορικό πλαίσιο θα αναφέρεται πριν τα πρόσωπα ή όπου είναι δόκιμο ταυτόχρονα με τη δράση τους.

Χρήστος Καρούζος(1900-1967) και Σέμνη Καρούζου(1897-1994)

Η Ελλάδα του Β παγκοσμίου πολέμου¹

Η χώρα δέχεται ιταλική επίθεση μέσω της Αλβανίας στις 28 Οκτωβρίου του 1940 και αντιστέκεται επιτυχώς περνώντας παράλληλα στην αντεπίθεση μέσα σε Αλβανικό έδαφος. Στις 6 Απριλίου του 1941 λαμβάνει χώρα εισβολή από τη Χιτλερική Γερμανία και τον Ιούνιο του 1941 η Ελλάδα βρισκόταν επίσημα υπό κατοχή. Οι κατοχικές δυνάμεις ήταν τρεις:Γερμανία,Ιταλία και Βουλγαρία. Ήταν μια δυσβάσταχτη,ληστρική κατοχή που για τον λαό συνίστατο σε πληθωρισμό,μαύρη αγορά,απουσία τροφίμων,ασιτία(λιμός του χειμώνα 1941-1942) και εγκλήματα πολέμου.

Ο Πολιτισμός είναι αδύνατον να μείνει έξω από τη καταστροφή του πολέμου. Το 1946 δημοσιεύεται έκθεση-μελέτη από τη Διεύθυνση αρχαιοτήτων και ιστορικών μνημείων του υπουργείου Θρησκευμάτων και Εθνικής Παιδείας για τις κλεμμένες αρχαιότητες και τις παράνομες ανασκαφές από τις τρεις κατοχικές δυνάμεις. Σε αυτή τη μελέτη 164 σελίδων συμμετείχε και ο Χρήστος Καρούζος². Η Μελέτη³ χωρίζεται σε επτά κεφάλαια(Κλοπές,Αυθαίρετες ανασκαφές,Καταστροφές,Ζημιές εκ πολεμικών ενεργειών,Υλικές ζημιές,Προστασία δια των αρχαιοτήτων,Αυθαιρεσίες και βαναυσότητες) και καλύπτει γεωγραφικά όλη την Ελλάδα.



Εικόνα 1

1 CLOGG RICHARD ,<<ΣΥΝΟΠΤΙΚΗ ΙΣΤΟΡΙΑ ΤΗΣ ΕΛΛΑΔΑΣ, 1770-2013>>,Εκδόσεις Κάτοπτρο,Τρίτη Έκδοση 2015,σελ 168-171

2 [ΑΝΔΡΕΑΣ ΔΕΝΕΖΑΚΗΣ << Χρήστος Καρούζος: Ένας σπουδαίος αρχαιολόγος – υπερασπιστής της πολιτιστικής κληρονομιάς μας>> 30 Μαρτίου 2020 , Ημεροδρόμος](#)

3 [Ψηφιακή Βιβλιοθήκη Νεοελληνικών Σπουδών Ανέμη,<<Ζημιάι των αρχαιοτήτων εκ του πολέμου και των στρατών κατοχής>>](#)

Τα δύο πρόσωπα:μόνοι και ως ζεύγος

Η Σέμνη Παπασπυρίδη-Καρούζου ,γεννηθείσα στη Τρίπολη,έχει χαρακτηριστεί από τον Μανώλη Ανδρόνικο ως η μεγαλύτερη Ελληνίδα αρχαιολόγος⁴.Σπούδασε στο Εθνικό και Καποδιστριακό Πανεπιστήμιο Αθηνών(ΕΚΠΑ).Είναι η πρώτη γυναίκα αρχαιολόγος που διορίζεται στην Αρχαιολογική υπηρεσία το 1921⁵ και η πρώτη έφορος(1933-1964) του Εθνικού Αρχαιολογικού Μουσείου. Έπειτα με υποτροφία πραγματοποίησε Μεταπτυχιακές σπουδές στο Μόναχο της Γερμανίας(1928-1930).Είχε επαφές με σημαντικούς πνευματικούς ανθρώπους⁶ της εποχής όπως Νίκος Καζαντζάκης,Άγγελος Σικελιανός,Μανώλης Τριανταφυλλίδης.



Εικόνα 2 : Σέμνη Καρούζου

Γνωρίστηκε με τον Χρήστο Καρούζο κατά τη διάρκεια των κοινών σπουδών τους στο ΕΚΠΑ και ήταν μαζί στις μεταπτυχιακές σπουδές στη Γερμανία.

Ο Χρήστος Καρούζος,γεννηθείς στην Άμφισσα,σπούδασε στη φιλοσοφική σχολή του ΕΚΠΑ φιλολογία και αρχαιολογία. Ήταν ένας πολυσχιδής⁷ άνθρωπος με έργο και πέραν της αρχαιολογίας,καθώς συνδέθηκε με τους δημοτικιστές της γλωσσικής μεταρρύθμισης και με τη κριτική της τέχνης. Εισέρχεται στην Αρχαιολογική υπηρεσία το 1919 και το 1925 γίνεται έφορος αρχαιοτήτων. Παντρεύτηκε με τη Σέμνη το 1931 και οι δυο τους ήταν πρωτεργάτες στην απόκρυψη και διάσωση των αρχαιοτήτων του Εθνικού Αρχαιολογικού Μουσείου(ΕΑΜ) κατά τη διάρκεια της τριπλής κατοχής. Το <<έπος της απόκρυψης>>⁸ ήταν ένας αγώνας από επιτροπές απόκρυψης και ασφάλισης αρχαιοτήτων σε όλα τα μουσεία,πριν ξεκινήσει ακόμη ο πόλεμος,στο ΕΑΜ συγκεκριμένα χρειάστηκαν 6 μήνες.



Εικόνα 3: Χρήστος Καρούζος

Ο Καρούζος αναλαμβάνει διευθυντής του ΕΑΜ το 1942 εν μέσω κατοχής και στο τέλος του πολέμου μαζί με τη Σέμνη προσπαθούν να ανασυγκροτήσουν το μουσείο και τα εκθέματα

4 [Αργολική Αρχαιακή Βιβλιοθήκη Ιστορίας & Πολιτισμού,30 Σεπτεμβρίου 2010](#)

5 [Δήμητρα Κοκκινίδου,<<ΑΠΟ ΤΗΝ ΙΣΤΟΡΙΑ ΤΩΝ ΠΡΩΤΩΝ ΕΛΛΗΝΙΔΩΝ ΑΡΧΑΙΟΛΟΓΩΝ>> 2016, Περιοδικό Προ-ιστορήματα Σελ 10](#)

6 [Ζέτα Ξεκαλάκη<<Η... σεμνή επανάσταση της Σέμνης Καρούζου>> 03/09/2013 ,blog περιοδικού Αρχαιολογία και Τέχνες](#)

7 [Δεληβορριάς Άγγελος << ΑΦΙΕΡΩΜΑ Ο ΕΛΛΗΝΙΚΟΣ 20ος ΑΙΩΝΑΣ ΤΑ ΠΡΟΣΩΠΑ ,Χρήστος Καρούζος:πνευματικότερος εκφραστής της Κλασικής Αρχαιολογίας>>3 Φεβρουαρίου 2000,ΤΑ ΝΕΑ](#)

8 [Κρημιώτη Πόλυ<<Εθνικό Αρχαιολογικό Μουσείο: «Βάλε φωτιά» και άλλες ιστορίες της Κατοχής>>28 Οκτωβρίου 2018,Η Αυγή](#)

του, διασώζοντας μάλιστα το κτήριο από το κίνδυνο τυχόν μετατροπής μεταπολεμικά σε έδρα του Αρείου Πάγου⁹.

Πώς έγινε η διάσωση¹⁰ των αντικειμένων;

Τα χρυσά¹¹ αντικείμενα στάλθηκαν για φύλαξη στη Τράπεζα της Ελλάδος και σχετικά με τα υπόλοιπα : Ανοίγονταν υπόγεια ορύγματα στα δάπεδα των αιθουσών του μουσείου ή στην αυλή του και με τα κατάλληλα μέτρα προστασίας θάβονταν εκεί τα αγάλματα και τα αγγεία. Στην κορυφή του ορύγματος έμπαινε σκυρόδεμα για καλύτερη προστασία. Για τη μεταφορά χρησιμοποιούσαν ξύλινους γερανούς και ως μέτρα προστασίας εγκιβώτιζαν τους αμφορείς, τοποθετούσαν γύψινα προστατευτικά καλούπια στα αγάλματα και πισσόχαρτα στα χάλκινα αγάλματα για προστασία κατά της υγρασίας. Παρόλα αυτά, σαφώς και υπήρχαν ζημιές¹² οξείδωσης, σκουριάς και σπασμένων αγγείων όταν ήρθε η ώρα της απελευθέρωσης τους από το έδαφος, όταν απελευθερώθηκε και η Ελλάδα. Σε καμία περίπτωση δε στάθηκε αυτό εμπόδιο για το Χρήστο Καρούζο και τη Σέμνη, που από το 1946 με 1966 πρωτοστάτησαν στην ανασύσταση του μουσείου, στην αποκατάσταση των αγαλμάτων και στην επανέκθεσή τους.

Οφείλει να τονιστεί πως στις προσπάθειες συμμετείχαν όχι μόνο οι αρχαιολόγοι του ΕΑΜ, αλλά και οι υπάλληλοι του μουσείου μαζί με τις οικογένειές τους.

Το ζεύγος Καρούζου ήταν οι μόνοι που αποχώρησαν από το Γερμανικό Αρχαιολογικό Ινστιτούτο¹³ κατά τη κατοχή και επέστρεψαν τις τιμητικές διακρίσεις που είχαν από τη Γερμανία.



Εικόνα 4 : Απόκρυψη του Κούρου του Σουνίου

9 [Πασχαλίδης Κ., «Η ίδρυση, η ιστορία και οι περιπέτειες του Εθνικού Αρχαιολογικού Μουσείου, 130 χρόνια λειτουργίας σε μία διάλεξη» Ίδρυμα Μποδοσάκη](#)

10 [Πασχαλίδης Κώστας <<Τα θαμμένα αγάλματα του πολέμου>> 18.5.2020 , LIFO](#)

11 [ΓΙΩΤΑ ΣΥΚΚΑ <<Στιγμές από ένα τιτάνιο έργο σε καιρό πολέμου>> 26.10.2016 Η καθημερινή](#)

12 [ΑΓΓΕΛΙΚΗ ΚΟΚΚΟΥ, <<Η ΜΕΡΙΜΝΑ ΓΙΑ ΤΙΣ ΑΡΧΑΙΟΤΗΤΕΣ ΣΤΗΝ ΕΛΛΑΔΑ ΚΑΙ ΤΑ ΠΡΩΤΑ ΜΟΥΣΕΙΑ>> Εκδόσεις ΚΑΠΟΝ, Β έκδοση 2009, σελ 143-144 και 252-254](#)

13 [Ζέτα Ξεκαλάκη <<Η... σεμνή επανάσταση της Σέμνης Καρούζου>> 03/09/2013 ,blog περιοδικού Αρχαιολογία και Τέχνες, Δεληβορριάς Άγγελος << ΑΦΙΕΡΩΜΑ Ο ΕΛΛΗΝΙΚΟΣ 20ος ΑΙΩΝΑΣ ΤΑ ΠΡΟΣΩΠΑ ,Χρήστος Καρούζος:πνευματικότερος εκφραστής της Κλασικής Αρχαιολογίας>> 3 Φεβρουαρίου 2000, ΤΑ ΝΕΑ](#)

Khaled al – Asaad(1932-2015),Συρία

Η Μεσοποταμία¹⁴



Εικόνα 5: Μεσοποταμία

Η περιοχή ανάμεσα στους Ποταμούς Τίγρη και Ευφράτη, γνωστή ως Μεσοποταμία, θεωρείται μια από τις κοιτίδες της ανθρώπινης δραστηριότητας, του ανθρώπινου πολιτισμού. Εκεί προέκυψαν επιτεύγματα όπως η γραφή (σφηνοειδής), το άροτρο, ο τροχός για τις άμαξες, ανακαλύψεις σε μαθηματικά και αστρονομία. Εκεί αναπτύχθηκαν οι πρώτες πόλεις κράτη των Σουμέριων, οι Ασσύριοι και οι Βαβυλώνιοι, και όλοι οι μετέπειτα πολιτισμοί που

πέρασαν (Πέρσες, Έλληνες, Ρωμαίοι, Άραβες, Οθωμανοί) άφησαν επίσης το αποτύπωμά τους, και σήμερα αυτό το μωσαϊκό πολιτισμών είναι η πολιτιστική κληρονομιά του Ιράκ και της Συρίας.

Συρία

Η σημερινή Αραβική Δημοκρατία της Συρίας είναι ανεξάρτητη από το 1946 και καταλυτικό ρόλο στη πολιτική σκηνή της διαδραμάτισε το κόμμα Μπάαθ¹⁵, ένα κίνημα αντι-αποικιακό, αντι-ιμπεριαλιστικό, υπέρ του παναραβισμού, με μεγάλη επιρροή στο λαό και ερείσματα σε στρατιωτικούς αξιωματικούς. Από το 1970 μέχρι το 2000 η Συρία ήταν υπό το Καθεστώς Χαφέζ αλ-Άσαντ, και έπειτα το θάνατο του ανέλαβε ο υιός, Μπασάρ αλ-Άσαντ. Από το 2011 η Συρία βρίσκεται σε κατάσταση εμφυλίου πολέμου, με τη χώρα σε κατακερματισμένη κατάσταση, με χιλιάδες νεκρούς και εκατομμύρια πρόσφυγες, υπό ένα διαρκές πόλεμο διά αντιπροσώπων¹⁶ μεταξύ ΗΠΑ, Ρωσίας, Τουρκίας, Χωρών του Κόλπου. Το σημαντικότερο ήταν η ανάδυση του ISIL¹⁷ (Islamic state of Iraq and Levante), το αυτοαποκαλούμενο ισλαμικό κράτος, μια τρομοκρατική οργάνωση παρούσα σε Συρία και Ιράκ, που κατάφερε σε σύντομο χρονικό διάστημα να επιβληθεί σε τεράστια έκταση εδαφών και να λειτουργήσει σαν πρωτόγονη, κρατική οντότητα.

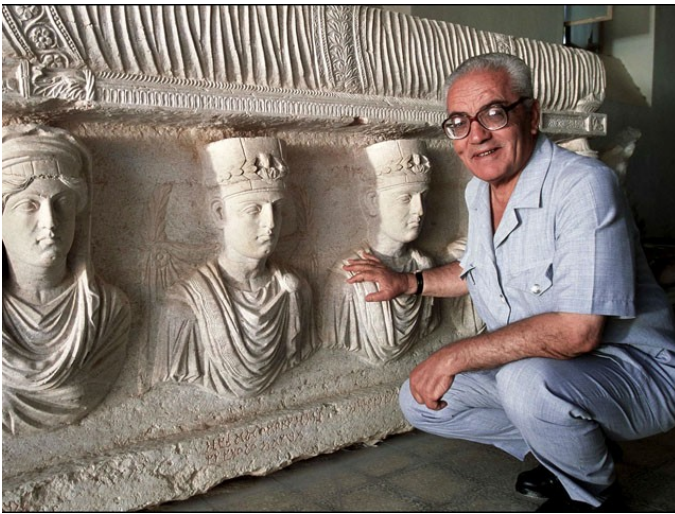
14 <<Παγκόσμια Ιστορία Η Μεσοποταμία και η Ανατολική Μεσόγειος>> Πήγασος Εκδοτική, 2008 (Απο Ισπανικές εκδόσεις sol90) σελ 10-35

15 Γιάννης Δ. Σακκάς <<Οι Άραβες στη νεότερη και σύγχρονη εποχή>> Εκδόσεις Πατάκη, 2002, Σελ 47-56

16 [Simon Mabon <<How to understand Syria's 'proxy war' – and who's fighting for whom>> 29/9/2016, The Conversation](#)

17 <<Timeline: the Rise, Spread, and Fall of the Islamic State>> 28/10/2019, The Wilson Center

Ο αρχαιολόγος



Εικόνα 6: *khaled al-Asaad*

σημαντικός κόμβος του δρόμου του μεταξιού. Ένα από τα μεγαλύτερα επιτεύγματα του ήταν η κατοχύρωση της Παλμύρας ως μνημείο παγκόσμιας πολιτιστικής κληρονομιάς της UNESCO. Είχε έξι γιούς και πέντε κόρες, η μία από τις οποίες ονόματι Ζηνοβία-η βασίλισσα Ζηνοβία με την εξέγερση(270-273μ.Χ) της κατά της Ρωμαϊκής αυτοκρατορίας δημιούργησε μια βραχύβια Παλμυριανή αυτοκρατορία-.

Ο khaled al-Asaad¹⁸ γεννήθηκε στη πόλη Παλμύρα και σπούδασε Ιστορία και εκπαίδευση στο πανεπιστήμιο της Δαμασκού. Υπηρέτησε 40 χρόνια ως επικεφαλής αρχαιοτήτων στη Παλμύρα, με πολλές ανασκαφές και αναστηλώσεις στο ενεργητικό¹⁹ του, συγγράφοντας επίσης βιβλία για την ιστορία της πόλης. Θεωρούνταν ο κατεξοχόν ειδικός²⁰ για αυτή την αρχαία πόλη με τη πλούσια ιστορία, η οποία μεγαλούργησε ως

Το 2015 η Παλμύρα, εν μέσω του Συριακού εμφύλιου πολέμου, πέφτει στα χέρια του Ισλαμικού κράτους. Ο khaled βοήθησε να μεταφερθούν στη Δαμασκό όσα περισσότερα κινητά εκθέματα ήταν δυνατόν, εντούτοις ο ίδιος προτίμησε να μείνει στη πόλη, όπου και αιχμαλωτίστηκε. Η ακραία τρομοκρατική οργάνωση, και μάλιστα είναι γνωστή²¹ για τις καταστροφές προ ισλαμικών παγανιστικών-ειδολολατρικών μνημείων, ωστόσο δε παύει να έχει ανάγκη από πηγές χρηματοδότησης²²: Λαθρεμπόριο καυσίμων, Φορολογία και λύτρα από απαγωγές και αρχαιοκαπηλία²³.

18 [OMAR WARAICH<<Khaled al-Asaad: Authority on the antiquities of the Syrian city of Palmyra who was devoted to studying and protecting its treasures>>21/8/2015, Independent](#)

19 [Caroline Davies, Kareem Shaheen <<Khaled al-Asaad profile: the Howard Carter of Palmyra>>19/8/2015, The Guardian](#)

20 [Jonathan Tubb<<Khaled al-Asaad's enthusiasm for Palmyra was inextinguishable>>19/8/2015, The Guardian](#)

21 [Kareem Shaheen<<Isis destroys Palmyra shrines in Syria>>23/6/2015 The Guardian](#)

22 [Kareem Shaheen, Ian Black<<Beheaded Syrian scholar refused to lead Isis to hidden Palmyra antiquities>>19/8/2015, The Guardian](#)

23 [Rachel Shabi<<Looted in Syria – and sold in London: the British antiques shops dealing in artefacts smuggled by Isis>>3/7/2015, The Guardian](#)

Ο khaled σε ηλικία 82 ετών εκτελείται στο αρχαίο θέατρο της Παλμύρας, έπειτα από ένα μήνα σκληρών ανακρίσεων και βασανισμού, μη έχοντας αποκαλύψει τη τοποθεσία των κρυμμένων αρχαιοτήτων. Έδωσε τη ζωή του υπέρ του τόπου²⁴ που αγάπησε και υπηρέτησε όλη του τη ζωή.

Ενδεικτικές φωτογραφίες της καταστροφής



Εικόνα 7: Ο ναός του Μεσοποτάμιου Θεού Μπελ, πριν και μετά τη καταστροφή



Εικόνα 8: Ο αρχαίος Ρωμαϊκός ναός της Παλμύρας μετά την ήττα του ISIS. Εμφανείς οι ζημιές.

24 <<Syrian archaeologist 'killed in Palmyra' by IS militants>>19/8/2015 BBC

Lamia al-Gailani Werr(1938-2019),Ιράκ

Ιράκ²⁵

Η δημοκρατία του Ιράκ απέκτησε την ανεξαρτησία της το 1932. Αρχικά ως βασίλειο, έπειτα ως δημοκρατία και από το 1968 έως το 2003 υπό το Μπααθικό καθεστώς του Σαντάμ Χουσεΐν ,έχει μια πολυτάραχη σύγχρονη ιστορία πραξικοπημάτων, πολέμων και εμφυλίου. Ο Σανταμ Χουσεΐν οδήγησε τη χώρα σε πόλεμο με το Ιράν(Ιρανο-Ιρακινός πόλεμος 1980-1988) , αργότερα εισέβαλλε στο Κουβέιτ(1990), προκαλώντας το πρώτο πόλεμο του κόλπου(1990-1991),την ήττα του Ιράκ και εμπάργκο σε αυτό και το 2003 η χώρα του δέχτηκε Αμερικανική εισβολή²⁶ και χάνει την εξουσία. Από το 2003 μέχρι σήμερα το Ιράκ ψάχνει να βρει το βηματισμό του ως Δημοκρατία,βιώνοντας έναν εμφύλιο μεταξύ Σιιτών και Σουνιτών μουσουλμάνων,μαζί με τη τρομοκρατική δράση²⁷ του Ισλαμικού κράτους.

Η αρχαιολόγος

Η Lamia²⁸ γεννήθηκε το 1938 στη Βαγδάτη,σε μια επιφανή οικογένεια,που έλκει τη καταγωγή της από τον Ιεροκήρυκα Abdul Qadir Gilani , ιδρυτή ενός σουφικού τάγματος του 12ου αιώνα. Πρόγονος της είναι εξάλλου ο πρώτος πρωθυπουργός του Ιράκ.

Σπούδασε στη Βαγδάτη και έπειτα στο Ηνωμένο Βασίλειο,όντας η πρώτη ιρακινή γυναίκα με σπουδές αρχαιολογίας και διδακτορικό στο

εξωτερικό. Επιστρέφοντας στο Ιράκ το 1966 εργάζεται στο Εθνικό Μουσείο με ειδικευση στις αρχαιότητες της Μεσοποταμίας,με τους κυλινδρικούς σφραγιδόλιθους να είναι η μεγαλύτερη αγάπη της. Σε όλη της ζωή υπήρξε σύνδεσμος μεταξύ της Ιρακινής επιστημονικής αρχαιολογικής κοινότητας και αυτή του Ηνωμένου Βασιλείου,έχοντας αποκτήσει και τη Βρετανική υπηκοότητα.



Εικόνα 9: Lamia al-Gailani Werr

25 Γιάννης Δ.Σακκάς<<Οι Άραβες στη νεότερη και σύγχρονη εποχή>>Εκδόσεις Πατάκη,2002,Σελ 66-80

26 [Markus Nikolas Heinrich<<One War, Many Reasons: The US Invasion of Iraq>>9/3/2015,E-International Relations](#)

27 [Qassim Abdul-Zahra<<Iraqi leader says country still needs US help to counter ISIS threat>> 17/9/2020,MilitaryTimes](#)

28 [John Curtis<<Obituary: Lamia al-Gailani, the archaeologist who brought new life to the looted Basrah museum>>18/3/2019,The Art Newspaper](#)

Υπήρξε επίσης παράδειγμα γυναικείας χειραφέτησης για την ιρακινή κοινωνία,συγκαταλεγόμενη στις δυναμικότερες και πιο ανοιχτόμυαλες γυναίκες²⁹ του Ιράκ.

Απεβίωσε το 2019 στην Ιορδανία,πατρίδα του δεύτερου άντρα της, αφήνοντας πίσω της ένα τεράστιο έργο δεκαετιών υπέρ της πολιτιστικής κληρονομιάς του Ιράκ.

Μετά το πρώτο πόλεμο του Κόλπου,προκληθείς λόγω της εισβολής του Σαντάμ Χουσεΐν στο γειτονικό Κουβέιτ,επιβλήθηκε στο Ιράκ 12ετές εμπάργκο,στο οποίο συγκαταλέγονταν χημικά που ήταν ωστόσο αναγκαία για την αρχαιολογική συντήρηση. Η Lamia μαζί με τους συνεργάτες της έκαναν ο,τι ήταν δυνατόν για τη διάσωση των αρχαιοτήτων με τις δικές τους δυνάμεις³⁰.

Κατά τη διάρκεια της αμερικανικής εισβολής του 2003(δεύτερος πόλεμος του κόλπου,οριστική πτώση του καθεστώτος Σαντάμ) και μετά άσκησε έντονη κριτική³¹ στους Αμερικάνους για αδιαφορία όσον αφορά τη σφοδρή λεηλασία³² του Εθνικού Μουσείου του Ιράκ και γενικότερα για τις αρχαιότητες. Περίπου 15 χιλιάδες

εκθέματα κλάπηκαν³³ από το μουσείο,χωρίς να εξαιρείται η αγαπημένη της συλλογή των 7.000 κυλινδρικών σφραγιδολίθων. Βοήθησε στη μεταπολεμική

ανασυγκρότηση,εκπαιδύοντας το προσωπικό και επιδίωξε την επανάκτηση των κλεμμένων. Με τη δική της συμβολή και του Ιρακινού

υπουργείου πολιτισμού έχει επιστραφεί από

το εξωτερικό περίπου το 1/3 των κλεμμένων.



Εικόνα 10: Ο υποδιευθυντής του Εθνικού Μουσείου του Ιράκ,13 Απριλίου 2003, και κατεστραμμένα εκθέματα μετά τη πολυήμερη λεηλασία

Στο έργο της συγκαταλέγεται το νέο μουσείο της Μπάσρα/Βασόρας, ένα έργο για το οποίο συνέβαλλε και η ίδια. Το μουσείο,σε κτήριο πρώην παλάτι του Σαντάμ Χουσεΐν , είναι αφιερωμένο στην ιστορία της περιοχής(Μεσοποταμία,Βαβυλώνα,Περσία).

29 [Hadani Ditmars<<'The Rose of Baghdad': Lamia al-Gailani-Werr, defender of Iraq's heritage>>9/2/2019, Middle East Eye](#)

30 [Lamia Al Gailani Werr: Four Wars and the Museums in Iraq, Youtube \(Lecture\)](#)

31 [JANE ARRAF<<Remembering Lamia Al-Gailani, Pioneering Iraqi Archaeologist>>2/2/2019,National Public Radio](#)

32 [JANE ARRAF<<In Iraq, Authorities Continue To Fight Uphill Battle Against Antiquities Plunder>>20/8/2020,National Public Radio](#)

33 [<<Obituary: Lamia al-Gailani died on January 18th>>9/2/2019,THE Economist](#)



Εικόνα 11: Η κατεστραμμένη χρυσή λύρα της πόλης Ουρ, 2.600 ετών



Εικόνα 12: Αναδημιουργία της λύρας, η οποία βρίσκεται σήμερα στο Εθνικό Μουσείο του Ιράκ

Νομικό πλαίσιο

Οι διεθνείς διασκέψεις της Χάγης του 1899 και του 1907 ήταν από τις πρώτες προσπάθειες της σύγχρονης ανθρωπότητας να θέσουν κανόνες στις πολεμικές συγκρούσεις, να δημιουργήσουν ένα <<δίκαιο του πολέμου>>³⁴. Στις συμβάσεις που υπογράφηκαν έχουμε τις πρώτες αναφορές για εγκλήματα πολέμου.

Μετά τη τεράστια καταστροφή του Β παγκόσμιου Πολέμου³⁵, τους βομβαρδισμούς μνημείων, τις καταστροφές τους, τα λάφυρα- γλυπτά και πίνακες ζωγραφικής- από τους Ναζί Γερμανούς ήταν αναγκαία μια διεθνή συνθήκη για τη προστασία της πολιτιστικής κληρονομιάς σε περίπτωση πολέμου. Έτσι, το 1954 υπογράφεται η σύμβαση της Χάγης για τη προστασία των πολιτιστικών αγαθών σε περίπτωση ένοπλης σύρραξης. Το 1999 υπογράφεται το β' πρωτόκολλο της συνθήκης, με την UNESCO να είναι υπεύθυνη για την εφαρμογή της. Η σύμβαση της Χάγης(1954,1999)³⁶ είναι μέρος του Διεθνούς ανθρωπιστικού δικαίου(αφορά τη διεξαγωγή του πολέμου), που σημαίνει ότι μπορούν να υπάρξουν κυρώσεις στους παραβάτες από τη διεθνή κοινότητα.

Δυστυχώς, στις περιπτώσεις του Ιράκ και της Συρίας η σύμβαση δεν τηρήθηκε³⁷, είτε πρόκειται για τα αμερικάνικα στρατεύματα(εισβολή του Ιράκ το 2003) και την υποχρέωση τους να προστατεύσουν τους αρχαιολογικούς χώρους είτε για τη δίωξη αρχαιοκαπήλων³⁸ ή των τρομοκρατών του ISIS που ανατίναξαν αρχαιολογικούς χώρους στη Συρία και στο Ιράκ.

34 [ΕΛΕΥΘΕΡΙΑ ΠΑΠΑΔΟΠΟΥΛΟΥ<<Το Νομικό Πλαίσιο Της Προστασίας Πολιτιστικής Κληρονομιάς Στην Περίπτωση Του ISIS>>15/11/2017,Power Politics](#)

35 [Κυπριακή Εθνική Επιτροπή UNESCO<<Προστασία Πολιτιστικών Αγαθών σε περίπτωση Ένοπλης Σύρραξης>>](#)

36 [Convention for the Protection of Cultural Property in the Event of Armed Conflict with Regulations for the Execution of the Convention 1954](#)

37 [Ben Culpin<<On the effectiveness of the Hague Convention in protecting Cultural Property>>20/10/2016,Medium](#)

38 [SIGAL SAMUEL<<It's Disturbingly Easy to Buy Iraq's Archeological Treasures>>19/3/2018,The Atlantic](#)

Επίλογος

Η εργασία φιλοδοξεί να λειτουργήσει ως φόρος τιμής προς αυτούς τους αρχαιολόγους – υπερασπιστές του πολιτισμού. Από την απόκρυψη των αρχαιοτήτων στο Β' Παγκόσμιο πόλεμο μέχρι τις σημερινές παρόμοιες απόπειρες διάσωσης σε Ιράκ και Συρία, αρχαιολόγοι αγωνίζονται με κίνδυνο ζωής θέτοντας ως προτεραιότητα τη διάσωση της κοινής ανθρώπινης πολιτιστικής κληρονομιάς. Τους χαρακτηρίζει τεράστια ψυχική δύναμη, με αποκορύφωμα το μαρτυρικό θάνατο του Khaled al-Asaad στη Συρία, και μεγαλείο προσωπικότητας και παιδείας. Είναι υπηρέτες του πολιτισμού κατά της βίας που φέρνει ο πόλεμος, γι αυτό αξίζει να μνημονεύονται. Σεβασμό αξίζουν όχι μόνο τα πρόσωπα της εργασίας αλλά και οι επώνυμοι και ανώνυμοι συνεργάτες τους, οι εργαζόμενοι στα μουσεία που βοήθησαν και βοηθάνε και τέλος οι εκατοντάδες αρχαιολόγοι που αυτή τη στιγμή πράττουν παρόμοια.

ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΑ

- ΑΓΓΕΛΙΚΗ ΚΟΚΚΟΥ, <<Η ΜΕΡΙΜΝΑ ΓΙΑ ΤΙΣ ΑΡΧΑΙΟΤΗΤΕΣ ΣΤΗΝ ΕΛΛΑΔΑ ΚΑΙ ΤΑ ΠΡΩΤΑ ΜΟΥΣΕΙΑ>> Εκδόσεις ΚΑΠΟΝ, Β έκδοση 2009, σελ 143-144 και 252-254
- Γιάννης Δ. Σακκάς <<Οι Άραβες στη νεότερη και σύγχρονη εποχή>> Εκδόσεις Πατάκη, 2002, Σελ 47-56 και 68-80
- <<Παγκόσμια Ιστορία Η Μεσοποταμία και η Ανατολική Μεσόγειος>> Πήγασος Εκδοτική, 2008 (Από Ισπανικές εκδόσεις sol90) σελ 10-35
- CLOGG RICHARD, <<ΣΥΝΟΠΤΙΚΗ ΙΣΤΟΡΙΑ ΤΗΣ ΕΛΛΑΔΑΣ, 1770-2013>>, Εκδόσεις Κάτοπτρο, Τρίτη Έκδοση 2015, σελ 168-171

ΔΙΚΤΥΟΓΡΑΦΙΑ

Ελληνόγλωσσες ιστοσελίδες

- [ΑΝΔΡΕΑΣ ΔΕΝΕΖΑΚΗΣ << Χρήστος Καρούζος: Ένας σπουδαίος αρχαιολόγος – υπερασπιστής της πολιτιστικής κληρονομιάς μας>> 30 Μαρτίου 2020 , Ημεροδρόμος](#)
- [Αργολική Αρχαική Βιβλιοθήκη Ιστορίας & Πολιτισμού, 30 Σεπτεμβρίου 2010](#)
- [ΓΙΩΤΑ ΣΥΚΚΑ <<Στιγμές από ένα τιτάνιο έργο σε καιρό πολέμου>> 26.10.2016 Η καθημερινή](#)
- [Δήμητρα Κοκκινίδου, <<ΑΠΟ ΤΗΝ ΙΣΤΟΡΙΑ ΤΩΝ ΠΡΩΤΩΝ ΕΛΛΗΝΙΔΩΝ ΑΡΧΑΙΟΛΟΓΩΝ>> 2016, Περιοδικό Προ-ιστορήματα Σελ 10](#)
- [Δεληβορριάς Άγγελος << ΑΦΙΕΡΩΜΑ Ο ΕΛΛΗΝΙΚΟΣ 20ος ΑΙΩΝΑΣ ΤΑ ΠΡΟΣΩΠΑ ,Χρήστος Καρούζος:πνευματικότερος εκφραστής της Κλασικής Αρχαιολογίας>> 3 Φεβρουαρίου 2000, ΤΑ ΝΕΑ](#)
- [ΕΛΕΥΘΕΡΙΑ ΠΑΠΑΔΟΠΟΥΛΟΥ <<Το Νομικό Πλαίσιο Της Προστασίας Πολιτιστικής Κληρονομιάς Στην Περίπτωση Του ISIS>> 15/11/2017, Power Politics](#)
- [Ζέτα Ξεκαλάκη <<Η... σεμνή επανάσταση της Σέμνης Καρούζου>> 03/09/2013 ,blog περιοδικού Αρχαιολογία και Τέχνες](#)
- [Κρημνιώτη Πόλυ <<Εθνικό Αρχαιολογικό Μουσείο: «Βάλε φωτιά» και άλλες ιστορίες της Κατοχής>> 28 Οκτωβρίου 2018, Η Αυγή](#)
- [Κυπριακή Εθνική Επιτροπή UNESCO <<Προστασία Πολιτιστικών Αγαθών σε περίπτωση Ένοπλης Σύρραξης>>](#)
- [Πασχαλίδης Κ., «Η ίδρυση, η ιστορία και οι περιπέτειες του Εθνικού Αρχαιολογικού Μουσείου, 130 χρόνια λειτουργίας σε μία διάλεξη» Ίδρυμα Μποδοσάκη](#)
- [Πασχαλίδης Κώστας <<Τα θαμμένα αγάλματα του πολέμου>> 18.5.2020 , LIFO](#)

Ξενόγλωσσες Ιστοσελίδες

- [Ben Culpin<<On the effectiveness of the Hague Convention in protecting Cultural Property>>20/10/2016,Medium](#)
- [Caroline Davies ,Kareem Shaheen <<Khaled al-Asaad profile: the Howard Carter of Palmyra>>19/8/2015 ,The Guardian](#)
- [Convention for the Protection of Cultural Property in the Event of Armed Conflict with Regulations for the Execution of the Convention 1954](#)
- [Hadani Ditmars<<'The Rose of Baghdad': Lamia al-Gailani-Werr, defender of Iraq's heritage>>9/2/2019, Middle East Eye](#)
- [JANE ARRAF<<Remembering Lamia Al-Gailani, Pioneering Iraqi Archaeologist>>2/2/2019,National Public Radio](#)
- [JANE ARRAF<<In Iraq, Authorities Continue To Fight Uphill Battle Against Antiquities Plunder>>20/8/2020,National Public Radio](#)
- [John Curtis<<Obituary: Lamia al-Gailani, the archaeologist who brought new life to the looted Basrah museum>>18/3/2019,The Art Newspaper](#)
- [Jonathan Tubb<<Khaled al-Asaad's enthusiasm for Palmyra was inextinguishable>>19/8/2015 , The Guardian](#)
- [Kareem Shaheen<<Isis destroys Palmyra shrines in Syria>>23/6/2015 The Guardian](#)
- [Kareem Shaheen, Ian Black<<Beheaded Syrian scholar refused to lead Isis to hidden Palmyra antiquities>>19/8/2015, The Guardian](#)
- [Lamia Al Gailani Werr: Four Wars and the Museums in Iraq,Youtube \(Lecture\)](#)
- [Markus Nikolas Heinrich<<One War, Many Reasons: The US Invasion of Iraq>>9/3/2015,E-International Relations](#)
- [<<Obituary: Lamia al-Gailani died on January 18th>>9/2/2019,THE Economist](#)
- [OMAR WARAICH<<Khaled al-Asaad: Authority on the antiquities of the Syrian city of Palmyra who was devoted to studying and protecting its treasures>>21/8/2015 ,Independent](#)
- [Qassim Abdul-Zahra<<Iraqi leader says country still needs US help to counter ISIS threat>>17/9/2020,MilitaryTimes](#)
- [Rachel Shabi<<Looted in Syria – and sold in London: the British antiques shops dealing in artefacts smuggled by Isis>>3/7/2015,The Guardian](#)
- [<<Syrian archaeologist 'killed in Palmyra' by IS militants>>19/8/2015 BBC](#)